

KHOI THÔNG NGUỒN LỰC ĐẦU TƯ CÔNG ĐỂ DẪN DẮT ĐẦU TƯ TOÀN XÃ HỘI HỖ TRỢ TĂNG TRƯỞNG VÀ PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI TRONG MÔI TRƯỜNG NHIỀU BẤT ĐỊNH NĂM 2023

(Báo cáo tại Hội thảo chuyên đề 3 - Đẩy nhanh tháo gỡ những điểm nghẽn về đầu tư công và nút thắt về vốn cho doanh nghiệp)

Trần Quốc Phương - Thứ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư

Trong thời gian qua, đầu tư công từ nguồn vốn ngân sách nhà nước đã góp phần quan trọng vào xây dựng, hoàn thiện hệ thống kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội, cung ứng tốt hơn các dịch vụ công, tạo điều kiện thúc đẩy tăng trưởng kinh tế theo hướng bền vững. Nhiều công trình, dự án sử dụng vốn đầu tư công hoàn thành đã giúp xử lý những điểm nghẽn, giải quyết những nhu cầu bức thiết về giao thông vận tải, thông tin truyền thông, phòng, chống và khám chữa bệnh, bảo tồn phát huy giá trị văn hóa... trong đời sống kinh tế, xã hội, thúc đẩy sự phát triển, bảo đảm an sinh xã hội, tăng cường tiềm lực quốc phòng, an ninh.

Tuy chiếm tỷ lệ khoảng 16-17% tổng vốn đầu tư toàn xã hội, chiếm 5-6% GDP nhưng vốn đầu tư công đóng vai trò là nguồn vốn “mồi” dẫn dắt và định hướng vốn đầu tư toàn xã hội phục vụ cho tăng trưởng và phát triển kinh tế. Việc đẩy mạnh giải ngân đầu tư công một mặt vừa đóng góp trực tiếp vào tiêu thụ nguyên, nhiên vật liệu và hàng hóa, phát triển cơ sở hạ tầng, giảm chi phí lưu thông, nâng cao năng lực, sức cạnh tranh của nền kinh tế... một mặt vừa đóng góp vào tăng trưởng kinh tế GDP cho đất nước, mặt khác gián tiếp đưa tiền vào thị trường để kích thích tổng cung, tổng cầu, đồng thời tạo thêm nhiều công ăn việc làm cho người lao động và cải thiện cơ sở hạ tầng, gián tiếp giúp phục hồi và phát triển kinh tế - xã hội mạnh hơn, nhất là sau những cú sốc về khủng hoảng, suy thoái, dịch bệnh...

Giai đoạn 2021-2025, Quốc hội đã thông qua kế hoạch đầu tư công trung hạn của giai đoạn này với mục tiêu chủ yếu là "*Tiếp tục thực hiện hiệu quả cơ cấu lại đầu tư công theo hướng giảm tỷ trọng vốn đầu tư công trong cơ cấu vốn đầu tư toàn xã hội, phát huy vai trò dẫn dắt của đầu tư công, xây dựng cơ chế thu hút nguồn vốn khu vực tư nhân trong và ngoài nước, hoàn thiện cơ bản kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội*".

Để triển khai thực hiện thành công mục tiêu theo Nghị quyết của Quốc hội, công tác xây dựng và triển khai thực hiện kế hoạch từng năm có ý nghĩa quan trọng, có vai trò quyết định đến kết quả thực hiện mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của từng năm và của cả kỳ kế hoạch. Theo yêu cầu của Hội nghị, tôi xin báo

cáo tóm tắt về tình hình và kết quả đầu tư công năm 2022 và giải pháp triển khai trong năm 2023 để khơi thông nguồn lực đầu tư công trong bối cảnh có nhiều khó khăn, thách thức, phức tạp, biến động khó lường.

1. Tình hình và kết quả thực hiện kế hoạch đầu tư công năm 2022

Kế hoạch đầu tư công năm 2022 thực hiện trong bối cảnh có nhiều khó khăn, thách thức, nhiều thay đổi nhanh, mạnh cùng những yếu tố mới xuất hiện, nằm ngoài dự báo, đồng thời là năm đầu tiên triển khai Kế hoạch đầu tư công trung hạn giai đoạn 2021-2025 nên cần thời gian hoàn thiện thủ tục đầu tư dự án, năm có số vốn cần giải ngân khá lớn, tăng 26% (120 nghìn tỷ đồng) so với kế hoạch năm 2021 và cũng là năm chịu tác động của nhiều yếu tố từ bên ngoài dẫn tới giá nguyên, nhiên, vật liệu, cước, phí vận chuyển hàng hóa quốc tế... tăng cao.

Bám sát các Nghị quyết, Kết luận của Đảng, Quốc hội, để đẩy mạnh hơn nữa việc thực hiện và giải ngân vốn đầu tư công, khơi thông nguồn vốn, từ đầu năm 2022 đến nay Chính phủ và Thủ tướng Chính phủ đã ban hành 12 nghị quyết (trong đó có 03 Nghị quyết chuyên đề), 04 công điện, 07 văn bản; tổ chức 03 Hội nghị trực tuyến với các bộ, cơ quan trung ương, địa phương; thành lập 06 tổ công tác do 4 Phó thủ tướng Chính phủ, Bộ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư, Bộ trưởng Bộ Tài chính làm tổ trưởng để kiểm tra, đôn đốc công tác giải ngân.

Tại các Hội nghị trực tuyến giải ngân, các cuộc họp của Tổ công tác, các bộ, cơ quan trung ương và địa phương cũng nêu khá chi tiết các nguyên nhân làm chậm tiến độ giải ngân vốn đầu tư công. Có nguyên nhân khách quan và chủ quan, có những nguyên nhân tồn tại trong nhiều năm, có những nguyên nhân mang tính đặc thù của từng năm kế hoạch.

Với vai trò là cơ quan quản lý nhà nước về đầu tư, Bộ Kế hoạch và Đầu tư đã báo cáo, tổng hợp **03** nhóm nguyên nhân chủ yếu, đó là **(i) nhóm thể chế, chính sách pháp luật; (ii) nhóm khó khăn liên quan đến tổ chức triển khai, thực hiện; và (iii) nhóm khó khăn liên quan đến những đặc thù của năm 2022** với 39 nhóm vấn đề vướng mắc **quy định tại các Nghị định của Chính phủ** và văn bản pháp luật liên quan đến **07** lĩnh vực đất đai, bảo vệ môi trường, đấu thầu, ngân sách và công sản, xây dựng, tài nguyên và khoáng sản, đầu tư công.

Ví dụ như liên quan đến lĩnh vực đất đai: chưa quy định rõ thẩm quyền bồi thường giải phóng mặt bằng của dự án đi qua 02 địa phương, trong khi nhu cầu triển khai các dự án liên vùng để liên thương giữa các địa phương là rất lớn. Hay trong lĩnh vực môi trường, việc yêu cầu lập báo cáo đánh giá tác động môi trường đối với tất cả các dự án có chuyển đổi mục đích sử dụng đất lúa dù là 1m² cũng cần rà soát lại. Liên quan đến lĩnh vực xây dựng: việc thẩm định *Báo cáo nghiên cứu khả thi đầu tư xây dựng của cơ quan chuyên môn về xây dựng*, toàn bộ các dự án nhóm A, B của bộ, cơ quan trung ương; dự án nhóm A do địa phương quản

lý, dự án được đầu tư xây dựng trên địa bàn hành chính từ 02 tỉnh trở lên đều phải trình Bộ Xây dựng hoặc Bộ chuyên môn về xây dựng thẩm định Báo cáo nghiên cứu khả thi đầu tư xây dựng¹.

Từ phân tích, đánh giá một cách khách quan các nguyên nhân ảnh hưởng đến tiến độ giải ngân vốn đầu tư công, Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành các giải pháp, kịp thời tháo gỡ, xử lý vướng mắc trong giải ngân vốn đầu tư công, đặc biệt đã yêu cầu các bộ, quản lý ngành lĩnh vực phải rà soát tất cả các vướng mắc liên quan đến lĩnh vực được phân công quản lý. Trên cơ sở đó, tổng kết, đánh giá toàn diện việc thực thi pháp luật, tổ chức lấy ý kiến nhất là các đối tượng chịu tác động của chính sách, trình cấp có thẩm quyền sửa đổi cho phù hợp yêu cầu thực tiễn.

Cùng với đó là sự chỉ đạo điều hành quyết liệt của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ, sự nỗ lực của các cấp, các ngành, các địa phương, kết quả giải ngân 11 tháng năm 2022 đã đạt được kết quả khá tích cực. Ước giải ngân kế hoạch đầu tư vốn NSNN từ đầu năm đến ngày 30/11/2022 là **338.319,81 tỷ đồng**, đạt **58,33%** kế hoạch Thủ tướng Chính phủ giao², thấp hơn cùng kỳ năm 2021 và một số năm gần đây nhưng là năm có **số tuyệt đối giải ngân cao nhất so với các năm trước đây**³.

Năm 2022, NSNN tiếp tục tập trung, tăng cường đầu tư cho cơ sở hạ tầng, nhất là hệ thống giao thông quan trọng quốc gia và hạ tầng đô thị lớn, thúc đẩy liên kết vùng nhằm hỗ trợ các vùng phát triển theo các Nghị quyết của Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XIII và các Nghị quyết, Kết luận của Bộ Chính trị, tạo ra các khu vực và cực tăng trưởng mới. Đến nay, đã đưa vào sử dụng một số dự án cơ sở hạ tầng quan trọng như đường cao tốc Bắc - Nam đoạn Cao Bồ - Mai Sơn, đoạn La Sơn - Túy Loan, cao tốc Vân Đồn - Móng Cái, Trung Lương - Mỹ Thuận, cầu Thủ Thiêm 2; đang đôn đốc, phấn đấu cơ bản hoàn thành 361 km đường cao tốc Bắc - Nam trong năm 2022 (Mai Sơn - Quốc lộ 45, Cam Lộ - La Sơn, Vĩnh Hảo - Phan Thiết, Phan Thiết - Dầu Giây); khởi công xây dựng sân bay Long Thành, nhà ga T3 Tân Sơn Nhất, sân bay Phan Thiết...

Chỉ còn khoảng hơn 01 tháng nữa là kết thúc niên độ ngân sách năm 2022, các bộ, cơ quan trung ương và địa phương cần tập trung chỉ đạo thực hiện quyết liệt, đồng bộ, hiệu quả các nhiệm vụ, giải pháp được giao tại Nghị quyết số

¹ Theo quy định tại điểm a, b khoản 1 Điều 13 Nghị định số 15/2021/NĐ-CP ngày 03/3/2021.

² Nếu không tính 38.155,353 tỷ đồng vốn NSTW từ nguồn vốn Chương trình phục hồi và phát triển kinh tế xã hội mới được Thủ tướng Chính phủ giao vào tháng 11/2022 thì ước tỷ lệ giải ngân đến hết tháng 11/2022 đạt 61,5% kế hoạch Thủ tướng Chính phủ giao (541.891,481 tỷ đồng).

³ Số tuyệt đối giải ngân 11 tháng năm 2022 đều cao hơn cùng kỳ các năm 2021 (43,7 nghìn tỷ đồng), năm 2020 (2,3 nghìn tỷ đồng), năm 2019 (106,7 nghìn tỷ đồng), năm 2018 (98,7 nghìn tỷ đồng), năm 2017 (126,9 nghìn tỷ đồng), năm 2016 (164,8 nghìn tỷ đồng).

124/NQ-CP ngày 15/9/2022 của Chính phủ, trong đó đôn đốc chủ đầu tư triển khai thi công, có khối lượng ra kho bạc thanh toán ngay.

2. Triển khai kế hoạch đầu tư công năm 2023

Năm 2023, tình hình thế giới dự báo tiếp tục diễn biến phức tạp, khó lường cả về chính trị, an ninh, kinh tế, xã hội. Lạm phát duy trì ở mức cao; quan điểm điều hành chính sách của nhiều quốc gia thay đổi nhanh, mạnh. Giá nhiều yếu tố đầu vào, chi phí sản xuất kinh doanh tiếp tục xu hướng tăng. Thị trường tài chính, tiền tệ, bất động sản toàn cầu gặp nhiều khó khăn. Các vấn đề an ninh truyền thống và phi truyền thống như an ninh năng lượng, an ninh lương thực, thiên tai, dịch bệnh, biến đổi khí hậu... gia tăng và dự báo có tác động không nhỏ tới nền kinh tế trong nước.

Trong bối cảnh đó, khơi thông nguồn lực, đẩy mạnh giải ngân vốn đầu tư công có vai trò hết sức quan trọng, góp phần phục hồi và phát triển kinh tế - xã hội, ổn định kinh tế vĩ mô, kiểm soát lạm phát, thúc đẩy tăng trưởng, bảo đảm các cân đối lớn, tạo công ăn việc làm, sinh kế cho người dân, tạo không gian phát triển mới cho các bộ, ngành, địa phương, góp phần phát triển nhanh và bền vững.

Quốc hội đã thông qua kế hoạch đầu tư công năm 2023 với tổng số vốn trên 700 nghìn tỷ đồng, tăng khoảng 25% (khoảng 140 nghìn tỷ đồng) so với kế hoạch năm 2022 và tăng khoảng 260 nghìn tỷ đồng so với kế hoạch năm 2021 (năm đầu tiên của kế hoạch đầu tư công trung hạn 2021-2025). Năm 2023 cũng yêu cầu phải giải ngân toàn bộ số vốn thuộc Chương trình phục hồi và phát triển kinh tế - xã hội. Trong khi đó, hoạt động đầu tư công vẫn còn nhiều hạn chế đã tồn tại từ lâu, chưa xử lý được trong thời gian ngắn như công tác giải phóng mặt bằng, chất lượng chuẩn bị dự án, năng lực Ban Quản lý dự án, nhà thầu..

Để thực hiện thành công kế hoạch đầu tư công năm 2023, đòi hỏi tinh thần đổi mới, quyết tâm chính trị cao, trách nhiệm hơn nữa của các cấp, các ngành từ trung ương đến địa phương, trong đó, tập trung giải pháp:

- Rà soát, hoàn thiện hệ thống pháp luật điều chỉnh hoạt động các dự án đầu tư công, trước tiên là sửa ngay các bất cập đã phát hiện trong năm 2022 như đã nêu ở trên nhằm đẩy mạnh giải ngân vốn đầu tư công, nâng cao hiệu quả sử dụng vốn, tạo động lực phát triển kinh tế - xã hội, nhất là trong bối cảnh hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng như hiện nay, có nhiều yếu tố tác động đến đầu vào của hoạt động đầu tư công.

- Làm tốt công tác chuẩn bị đầu tư, chuẩn bị thực hiện dự án, kiểm tra, rà soát từng dự án bố trí kế hoạch vốn năm 2023, đặc biệt là các dự án khởi công mới, lựa chọn dự án đủ thủ tục đầu tư, đáp ứng điều kiện bố trí vốn theo quy định, nâng cao tính sẵn sàng và tính khả thi, khả năng triển khai thực hiện dự án.

- Khẩn trương phân bổ chi tiết kế hoạch vốn năm 2023 cho các nhiệm vụ, dự án trước ngày 31/12/2022 để có thể giải ngân từ ngày đầu, tháng đầu của năm 2023. Việc phân bổ phải bảo đảm nguyên tắc, tiêu chí, thứ tự ưu tiên quy định tại Luật Đầu tư công, Nghị quyết của Quốc hội và Quyết định của Thủ tướng Chính phủ, phù hợp với mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội, ngành, lĩnh vực, địa phương và các quy hoạch đã được phê duyệt.

- Triển khai quyết liệt, hiệu quả các giải pháp khắc phục hạn chế, bất cập, chần chừ khâu chuẩn bị đầu tư, đẩy nhanh tiến độ giải ngân vốn đầu tư công, Chương trình phục hồi và phát triển KT-XH, 03 Chương trình mục tiêu quốc gia ngay từ đầu năm 2023, đề cao trách nhiệm người đứng đầu, bảo đảm các mục tiêu đề ra.

Đẩy nhanh tiến độ một số công trình hạ tầng giao thông quan trọng, trọng điểm quốc gia, có tính liên vùng, hạ tầng đô thị lớn, các dự án đường sắt đô thị, hạ tầng văn hóa, xã hội. Tăng cường huy động các nguồn lực xã hội cho đầu tư kết cấu hạ tầng chiến lược, nhất là hình thức hợp tác công tư. Thực hiện quyết liệt Nghị quyết của Quốc hội, phấn đấu hoàn thành việc phê duyệt trong năm 2023 các quy hoạch còn lại trong hệ thống quy hoạch quốc gia theo Luật Quy hoạch.

- Tăng cường kỷ luật, kỷ cương trong đầu tư công, xác định rõ trách nhiệm của các tổ chức, cá nhân liên quan, xử lý nghiêm vi phạm theo quy định; kiểm soát chặt chẽ mục tiêu, hiệu quả sử dụng vốn đầu tư; bảo đảm công bằng, công khai, minh bạch thông tin, phòng chống tham nhũng, lãng phí và lợi ích nhóm trong đầu tư công.

- Thường xuyên tổ chức tập huấn, đào tạo đội ngũ cán bộ thực hiện công tác lập kế hoạch để nâng cao nhận thức của đội ngũ này, cập nhật các chính sách, chế độ, phương pháp lập kế hoạch mới.

Nhiệm vụ từ nay đến cuối năm 2022 và năm 2023 đặt ra là rất nặng nề. Bộ Kế hoạch và Đầu tư trân trọng đề nghị và mong tiếp tục nhận được sự quan tâm, đồng hành của các bộ, cơ quan trung ương và địa phương cũng như các ý kiến đóng góp của các chuyên gia để nỗ lực phấn đấu hoàn thành thắng lợi các mục tiêu, nhiệm vụ kế hoạch năm 2022, năm 2023, góp phần thực hiện thành công kế hoạch đầu tư công trung hạn giai đoạn 2021-2025./.